Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ADIYAMAN

02

Yüzölçümü: 7.614 km2
Nüfus : 367.595
İlçeler : Besni, Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta, Samsat.
Köy sayısı: 346
Doktor sayısı: 49
Hastane yatak sayısı: 235
Okur-yazar oranı: % 36.5
Otomatik telefon kodu: 8781

Nemrut Dağı bir tarih hazinesidir

Geçilmesi zor savunması kolay ilimiz...

ADIYAMAN çok eski bir şehir olduğu halde 1954 yılında ancak il olmuştur. Adıyaman, Güneydoğu Anadolu bölgesi içindedir.

Toroslar'ın güneydoğu uzantısı üzerinde genellikle dağlık ve yaylalık bir yörede yer alan Adıyaman'ın kuzeyinde Malatya, batısında Kahramanmaraş, güneyinde Urfa, Gaziantep, doğusunda Diyarbakır illeriyle komşudur.

Geçilmesi güç, savunulması kolay Toros dağlarının yöredeki uzantısına Malatya dağları denilmektedir. Denizden 725 metre yükseklikte kurulan Adıyaman, Fırat nehrinin kollarının böldüğü 7.614 kilometrelik bir alanı kaplamaktadır.

Adıyaman ili ün altı ilçesi, 16 bucağı ve bunla a bağlı 346 köyü bulunmaktadır.

Genel ulaşım yollarından uzak olan Adıyaman, Malatya—Gaziantep—Kahramanmaraş demiryolu, Gölbaşı ilçesiyle bağlantılıdır. Gölbaşı ilçesi de Adıyaman iliyle karayolu bağlantılıdır.

Ortaçağdan beri bir yerleşim merkezi olan Adıyaman ilininilçeleri şunlardır:

Besni, Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta ve Samsat.

İstanbul'a Adana üzerinden demiryolu ile 1.527 kilometre uzakta olan Adıyaman aynı yol üzerinden Ankara'ya da 950 kilometre uzaklıktadır. Adıyaman demiryolu ile en yakın bağlantısı olduğu Kahramanmaraş'a 101 kilometre, Malatya iline de 113 kilometre uzaklıktadır. Adana'ya ise 277 kilometredir.

Adıyaman'ın üzerinde kurulduğu Malatya dağlarının dorukları şöyledir: Ünlü Nemrut Dağı, Tucat-Ulubaba, Akdağ, Gördük Dağı, Bonk Dağı, Karadağ, Bozdağ ve Dibek dağıdır. Yörede 2.551 metre ile Akdağ en yüksek tepedir.

Yüz ölçümünün yüzde 52'sinin dağlarla çevrildiği Adıyaman'da Besni, Kâhta, Gölbaşı ve Samsat ilçeleri ile irili ufaklı köylerin pek çoğu bu dağlık bölgede kurulmuştur.

Adıyaman'ın en büyük akarsuyu Fırat nehrini besleyen Göksu, Kalburcu çayı, Aksu (Göksun) çayları vardır.

Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesinde Gölbaşı gölleri adıyla bilinen üç göl ile Abdülharap gölü ayrı bir özellik taşır.

Fırat nehri Adayaman ilinin güney ve güneydoğu sınırında akar. Fırat'ın kuzeyine çıkıldıkça topraklar yükselir gider. Deniz düzeyinden 600-900 metreye kadar yükselinilir. Engebeli alanlar ve yayalar buralardadır. Ovalar ise Fırat nehrinin suladığı ve kollarının kendisine kavuştuğu yerlerdir.

İklim, Adıyaman'da dağlık yörelerle engebeli yerlerde de değişiklik gösterir. Gündüz ile gece arasında sıcaklık farkı büyük olur.

Adıyaman'ın kuzeyi soğuk ve karlı kışlar geçirirken, güney kesimlerinde ise kış ayları ılık ve yağışlı geçer. Yazlar sıcak ve kuraktır.

Adı nereden geliyor

Adıyaman ili merkez ilçesinin yani Adıyaman ilçesinin adıyla anılmaktadır. Adıyaman'ın eski adı **"Hısn-ı Mansur"** bir kalenin adıdır. Bu kale M.Ö. VII. yüz yılda buraya gelen Emevî komutanlarından Mansur Ibn-i Cânena tarafından Bizans'a karşı yaptırılmıştır. Adıyaman adı **"Mansur Kalesi"**nden gelmektedir.

Başka bir söylentiye göre M.S. vadi-i Leman (Güzel Vadi) sözü zamanla değişikliğe uğrayarak Adıyaman'a dönüştüğü söylenmektedir.

Nasıl Gidilir

Adıyaman'da ulaşım iki yoldan yapılmaktadır. Demiryolu ve karayolu... Demiryolu ulaşımından ilde ancak Gölbaşı ilçesi faydalanmaktadır. Bu nedenle demiryolu ulaşımı için Adıyamanlıların Gölbaşı ilçesine taşınması gerekmektedir.

Fırat nehri üzerinde yapılan köprü ile Adıyaman il olduktan sonra komşu il Diyarbakır' a bağlantısı sağlanmıştır. Kâhta yöresinde Fırat üzerinde inşa edilen bu büyük köprü nedeniyle Adıyaman bir de transit yoluna kavuşmuştur.

Adıyaman ilinden, Ankara, Adana, İstanbul, Malatya, Gaziantep, İçel' e otobüs seferleri bulunmaktadır. Gölbaşı'ndan tren yolculuğu ile Adıyaman'ın tren yolu üzerindeki tüm illerle bağlantısı bulunmaktadır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Politik Kimliği

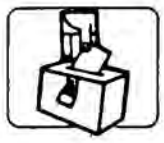

27 Ekim 1957
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 82.5

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
CHP	28.684	37.7
CMP	253	0.3
DP	37.868	49.8
HP	9.236	12.2

15 Ekim 1961

Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
AP	2.372	2.9
CHP	31.034	37.5
CKMP	8.881	10.7
YTP	40.423	48.9

10 Ekim 1965
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 64.7

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
AP	29.309	41.8
CHP	18.711	26.7
TİP	1.943	2.8
YTP	8.437	12.0
Bağımsız	11.732	6.7

12 Ekim 1969
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 73.2

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	24.009	28.1
CHP	26.668	31.2
CGP	1.761	
MHP	342	2.1
MP	342	0.4
MHP	1.18	1.2
TBP	1.502	1.7
TİP	7.331	8.6
YTP	4.386	5.1
Bağımsız	18.473	21.6

14 Ekim 1973
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 69.8

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	25.293	28.7
CHP	28.856	32.7
CGP	9.062	10.3
DP	3.448	3.9
MHP	1.444	1.6
MSP	19.504	22.1
TBP	603	0.7

5 Haziran 1977
Milletvekili seçimleri:
katılma oranı: % 75.4

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	33.807	28.7
CHP	49.,243	41.9
CGP	806	0.7
DP	4.450	3.8
MHP	6.028	5.1
MSP	22.625	19.2
Bağımsız	688	0.6

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul % 67 — **Red** % 33

YIL: 1982
Kabul % 95 — **Red** % 5

ADIYAMAN VALİSİ UTKU ACUN

"Adıyaman ovaları değerlendirilirse, ikinci 'Çukurova' olur..."

GÜNEYDOGU Anadolu'da genç bir il vardır. 28 yaşında Adıyaman adını taşıyan.

Doğu ve Güney'in büyük illeri arasında olmasına karşın körfez bir yöre sayılarak az bilinen, az tanınan.

Görmeyen için Adıyaman, dağlar arasında tipik bir Doğu Anadolu ilidir.

Oysa görev veya Nemrut anıtlarını nedeniyle gelenler, yol boyunca şaşırırlar, göz alabildiğine uzanan ovaları, büyük ırmakları güneşin eksilmediği uçsuz bucaksız mavilikleri görünce...

Adıyaman, 3/2'si düzlüklerle kaplı 1 milyon 600 bin dönüm arazisi, sulamaya elverişli kaliteli toprak yapısıyla bugüne değin işlenmemiş saklı kalmış bir hazinedir ülkemiz için.

Antitoroslar ile Fırat nehri arasında kalan Fırat'ı besleyen güçlü ırmaklarla oya gibi işlenmiş düzlükleri, dağlarını kaplayan 4,5 milyon yabani fıstık ağaçlarıyla gerçekten değerlendirilememiş bir ikinci Çukurova'dır Adıyaman.

Tarihin en eski çağlarından bu yana yaşama alanı olmuş, çok çeşitli uygarlıklara yataklık yapmış, Nemrut dağı anıtları gibi 2 bin 300 metre yükseklikte bazı sanat çevrelerinde dünyanın 8. harikası diye bahsedilen kalıntılara sahip ilimizin yazgısı gün geçtikçe aklaşmaktadır.

Bir yandan devlet eliyle yapılan fabrikalar birer birer hizmete girerken, varlıklıları, yörelerini sevenleri, mahalli idarelerle ortaklaşa sanayi kuruluşların yapımına yönelmişlerdir.

Dağlarındaki 4,5 milyon yabani fıstık ağacı hazırlanan özel projelerle Tarım ve Orman Bakanlığı başta olmak üzere Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı ve Adıyaman Özel İdaresi'nce aşılanmaya başlamıştır.

Büyük Atatürk Barajı ile 450 bin dönüm verimli tarım arazisi sular altında kalırken, Keysun Ovası'ndan başlayarak Kâhta Barajı Adıyaman Barajı yapımlarıyla 1 milyon 200 bin dönüm arazisinin 2 bin'lere doğru peyder pey sulanma çalışmaları hayalden gerçeğe dönüşmektedir.

Adıyaman Özel İdaresi de Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklaşa çabalarla ilin turistik, tesis ihtiyaçlarını karşılama yolunda yatırımlara başlamışlardır.

Genç bir il olması nedeniyle karşılanması gereken altyapı ihtiyaçları yatırımları, 1980'li yıllarda artan devlet desteği, güçlenen il Özel İdare olanakları ve en önemlisi sorunlarına sahip çıkan insanların el birliği ile hızla çözülmektedir.

1982 yılında Adıyaman ilinden 80 köye elektrik getirilmiş olması, 50 derslik, 30 öğretmen lojmanı yapımı, 167 kilometre yeni yol yapımı, 4 büyük grup içme suyu yatırımıyla 250 yerleşim birimine içme suyu getirme çalışmaları ildeki olumlu altyapı çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

Gelecek yıllarda bütün tarih ve doğa severleri Adıyaman'da görmek umuduyla...

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Adıyaman nüfusunun çoğu Adıyaman'ın güneyinde yaşar. Zira bu bölge kısmen düzlük ve verimli toprakların bulunduğu yöredir. Kuzeyde ise Gerger ve Çelikhan ilçeleri bulunmaktadır. Güneydeki yerleşim merkezlerinde ekilebilen alan daha fazla, ulaşım daha düzgündür.

Merkez ilçe 1.702 km2 yüzölçümü kaplamaktadır. 1980 yılındaki sayımda ise merkez ilçede 115.262 kişinin yaşadığı sayılmıştır. Merkez ilçenin Akpınar, Bağpınar, Koçali, Kuyucak adıyla anılan dört bucağı 85 köyü bulunmaktadır.

Ali Taşı, Eski Saray, Bahçelievler, Musalla, Mara, Yeni Pınar, Sırakut, Kaşcamii, Sırakut Imamoğlu, Hacı Ömer, Harbar, Kayalık ve Karapınar şehrin mahallelerinin adlarıdır.

Adıyaman'ın merkez ilçeden başka altı ilçesi vardır. Bunlar Besni, Gölbaşı, Kâhta, Çelikhan, Gerger, Samsat'tır.

Adıyaman il merkezi olana kadar Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta ve Samsat ilçelerle birlikte Malatya iline bağlı bir ilçe idi. 1933 yılına kadar Gaziantepe iline bağlı bulunan Besni ilçesi de daha sonra Malatya'ya bağlanmıştı.

Adıyaman 14 Haziran 1954 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen yasa gereğince il oldu. "Malatya ili ne bağlı Adıyaman kazasının Adıyaman ismiyle yeni bir il olmasına verilen karar 22 Haziran 1954 günlü Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giriyordu.

GÖLBAŞI İLÇESİ

Gölbaşı ilçesinde Adıyaman'ı 61 kilometre uzaklıkta 785 km2'lik alanda kurulmuş iki bucağı 29 köyü bulunmaktadır. 1980 yılı sayımına göre bu yörede de 45.546 kişi yaşamaktaydı.

KÂHTA İLÇESİ

Adıyaman'ın doğusunda ve kente 40 kilometre uzaklıkta bulunan Kâhta ilçesi 1.854 km2 yüzölçümü vardır. 1980 yılı sayımında nüfusu 75.000 olarak belirlenmiştir. Dört bucak ve 78 köyü vardır.

ÇELİKHAN İLÇESİ

Onaltı köyü bulunan Çelikhan ilçesi Adıyaman'ın iki kilometre kuzeyindedir. 584 km2 yüzölçümü bu yörede 18.391 kişi yaşamaktadır.

GERGER İLÇESİ

Gerger ilçesi Adıyaman'ın en uzak ilçesidir. İl merkezine uzaklığı 119 kilometredir. Kentin kuzeydoğusuna düşer. Bir bucak ve 43 köyü bulunmaktadır. 702 km2 yüzölçümlü bu ilçede 1980 sayımında 30.380 kişi sayılmıştır.

Kahta ilçesinden geçen Kahta Çayı yer yer sarp kayalıklar arasından geçerek Fırat Nehri'ne katılır....

BESNİ İLÇESİ

Adıyaman'ın il merkezine 32 kilometre yakınındadır. Bu yörede 1980 sayımına göre, 72.963 kişi yaşamaktadır. İlçenin yüzölçümü ise 1.649 km2'dir.

SAMSAT İLÇESİ

Adıyaman ilinin Güneydoğusunda ve il merkezine en yakın ilçesidir. Samsat ilçesinin Adıyaman'a uzaklığı 36 kilometredir. Fırat nehri kıyısında kurulan Samsat ilçesinin 17 köyü bulunmaktadır. Yüzölçümü 339 km2, nüfusu ise 9.974'dür.

EĞİTİM

Adıyaman'da ilk ilkokul cumhuriyetin ilânından sonra Yenipınar Mahallesi'nde açıldı. Üç sınıflı olan bu ilkokula **"Yeniyol İlkokulu"** adı verildi. Şimdi ise Adıyaman ilinde 570'e yakın ilkokul bulunmaktadır.

Bu okulların yüzde 95'i köylerdedir.

Adıyaman'da 24 ortaokul, altı lise, iki yatılı bölge okulu, iki endüstri meslek lisesi, iki kız meslek lisesi, dört imam hatip lisesiyle bir ticaret lisesi bulunmaktadır.

Yapılan istatistiklerden Adıyaman'da okuyan tüm ortaokul öğrencilerinden beşte biri imam hatip liselerinde okumaktadır.

Hastaneler

Adıyaman'da il olmadan önce de, sonra da trahom hastalığı ile mücadele sağlık hizmetlerinin başında geldiği görülür. 1926'da Adıyaman Malatya'ya bağlı bir ilçe iken, 25 yataklı trahom hastanesi açılmıştı. 1952 yılında ise sıtma savaş başkanlığı faaliyete geçmiştir.

Adıyaman Devlet Hastanesi ise Adıyaman'ın 1954 yılından sonra il olması nedeniyle gerçekleşmiştir. Ebe ve hemşire yetiştirmek için de 1972-1973 öğretim yılında sağlık okulu açılmıştır.

Adıyaman 1967 sosyalleştirme programı kapsamına alınmış ve bizi sağlık ocağı açılmıştır.

Adıyaman'da yataklı tedavi kurumu sayısı beşi geçmemektedir. Adıyaman Devlet Hastanesi yüz yataklıdır. Merkez ilçede ayrıca 75 yataklı bir doğumevi bulunmaktadır. Yataklı sağlık ocaklarının diğerleri, Besni, Kahta ve Gölbaşı'nda bulunmaktadır.

Adıyaman'daki hastanelerdeki yatak sayısı 235 olarak sayılmıştır.

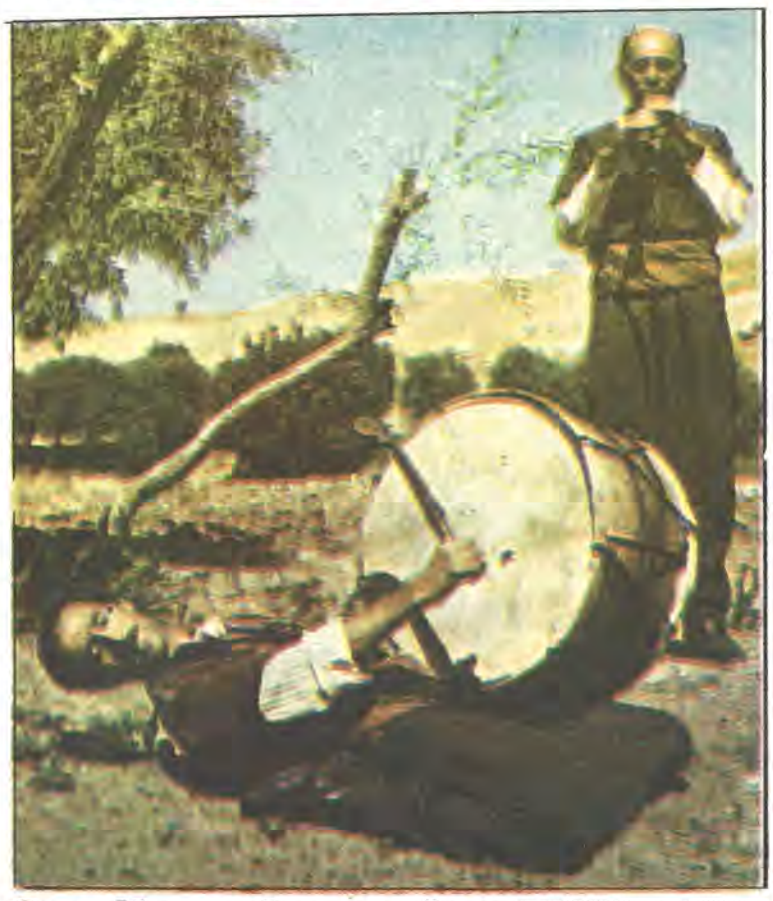

ADIYAMANLI GELENEK VE GÖRENEKLERİNE SIKI SIKIYA BAĞLIDIR

ADIYAMAN'da doğum, düğün ve ölüm gibi sosyal yaşamı etkileyen olaylar incelendiğinde, yörenin gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlı olduğu görülür.

Çocuk yaştaki erkek çocukların "görücü" usulle evlendirilmeleri, doğan çocuğun tuzla yıkanıp, kaşına gözüne sürme çekilmesi ve **ad koyma** törenleri ile ölü evinde eşyaların elden ele dolaştırılarak ağıt yakılması gelenek ve görenekleri canlı tutan sosyal olaylar olarak tanımlanabilir.

EL SANATLARI

Yörede ağaç oymacılığı, bakırcılık, halıcılık ve dantel örgücülüğünün önemli bir yeri olduğu görülür. Halılar özellikle köylerde yer tezgahlarında dokunur. Ak, kara, kırmızı, yeşil, turuncu ve bordo gibi renkler halılarda dikkati çeker. Ağaç işçiliği Türkmen yörükleri tarafından yapılır.

HALK EDEBİYATI

18. yy. sonlarında yaşamış olan Osman Hulusi Ateş, Mehmet Derviş, Rıfat Baba, Asım Hoca gibi ozanlar da yörede etkinliklerini sürdürmüşlerdir.

DEYİŞLER:

"Gasil": Buğday ya da arpanın başak çıkmadan önceki durumu.
"Sav": Hastalık.
"Kabal": Toptan, götürü.
"Kamus": Kepçe.
"Sek": Yayık kenarlı sepet.
"Arasa": Tahıl ve meyve gibi şeylerin satıldığı yer.
"Kiliz": Biçilmiş tahıl demeti, yığını destesi.

HALK MÜZİĞİ

Adıyaman'da halk türküleri kadar uzun havalar da sevilir. Konu yönünden en yaygın türküleri sevda türküleri teşkil eder. Davul, zurna, kaval, bağlama, tef, ıklığ (kabak kemane) en belirgin halk sazlarıdır.

HALK OYUNLARI

Yörenin oyun türü "Halay"dır. Ağır halay, Düz halay, Berde, Üçayak, Ağır hava, Dik hava, Lorke, Pekmezo, Tırpano, Kudaro, Hasandağlı ve Dokuzoğlu gibi oyunlar Adıyaman'da en çok oynanan ve sevilen oyunlar arasında yer alır.

"Galuç" oyununu şöyle tanımlayabiliriz:

Oyunda, yörenin yaşantısını bulmak mümkün. "Galuç" yörede yetişen zehirli bir ottur. Ekine zarar veren bu ot, çırakların yordamı ile büyük güçlüklerle temizlenir. Oyun içinde tohum' ekilmesi, erkeklerin biçmeye hazırlanması, kadınların onlara yardımı, hasat zamanını simgeler. Erkekler yine oyun içinde oraklarını bileyler, ellerinde özel elçikler vardır.

HALK GİYSİLERİ:

Kızlar: "Başlık": Gümüş taç etrafına sırmalı poşu beyaz keten örtü bağlanır. "Gömler": Çiçekli basmadan (V) yaka düz şekilde. "Şalvar": Çizgili ipekten. "Kemer": Kalın poşu. "Önlük": Düz mavi keten üstüne baskı yapılır. "Ayakkabı": Çarık posttan yapılır. "Çorap": Renkli, işlemeli yün çorap.

Erkekler: "Bere": Çeşitli renkte yünden veya keçi kılından örgü. "Gömlek": İpekten beyaz çizgili gömlek haki yaka poplinden de olabilir. "Yelek": Kahverengi kumaş kırk düğme, astarı ipekten. "Şalvar": Keçi kılından örülür, kahverengi yünden olabilir. "Çorap": Beyaz yünden yanları işlemeli. "ayakkabı": Çarık posttan yapılır.

BEŞİK KERTMESİ:

Adıyaman yöresinde bazı aileler arasında çocuklar daha kundakta iken büyükleri tarafından kiminle evleneceği saptanır. Bu karara "Beşik Kertmesi" denilir. Bu karar onlarca **hiçbir** şekilde değiştirilemez. Kiminle beşik kertmesi yapılmışsa onunla evlenmek **zorundadır.**

Yöre yöre inanışlarına göre amca çocukları Allah tarafından birleştirilmiştir. Her aile bu nedenle kızlarını evlendirirken önceliği amca oğullarına tanırlar. Görücü geldiği zaman ilk önce amcaoğlu ile konuşulur...

BAŞLIK PARASI

Ülkemizin büyük bir bölümünde görüldüğü gibi Adıyaman'da da başlık parası **oldukça** yaygındır. Başlıka halk dilinde **"KALIN"** denilir. Evlenme çağına gelmiş delikanlılara, kız istemeye gidildiğinde kalın parası istenir. Genellikle kendi geçimlerini zar zor karşılayan gençler bu parayı bulup **vermekte** büyük güçlük çeker hatta veremezler de. Bu yüzden kız kaçırmalar görülür.

ADIYAMAN'DA DÜĞÜN:

Yörede evlenmeler **görücü usulle** olur. **Kızın** çehizi düğünden bir gün önce damat evine götürülür. Akşam kız evine gider. Kına gecesi düzenlenir. Damat kına gecesine **gelmez.** Türküler, maniler söylenir ve geline kına yakılır. Ertesi gün gelin getirmeye gidilecektir. Damat tıraş yapılır. Davullar vurur, zurnalar çalar, halaylar çekilir. Gelini kardeşi hediye veya para almadan bırakmaz.

Gelin damat evine geldikten sonra da halaylar çekilir. Koca bir daire içinde davul-zurna çalar ve tek bir kişi oynar. Çalanlarla birlikte oynayan damadın tüm akrabalarının önüne giderek **onları** onurlandıracak şekilde sözler söylerler. Bu arada "Savaş" sözünü durmadan tekrarlarlar. Ta ki, en ileri geleninin vereceği paranın kimse üzerine çıkamaz. Bu gelenek Adıyaman'ın **tüm düğünlerinde görülür...**

"DEK" MOTİFLERİ:

Yüz ve ellerdeki dövmelere "Dek" veya "Dak" denilir. Diyarbakır yöresinden Ömer Işık, Adıyaman yöresinden Hamza Çivi'nin yaptıkları araştırmalar bu konuya tutmuştur. Ömer Işık, dövmelerin yörede aşiretleri simgelediğini, yani her aşiretin kendine özgü bir dövme şeklinin bulunduğundan söz etmiştir. Hamza Çivi ise, bazı dinlerin kutsal saydığı güneş, yıldız, ateş gibi varlıkların motiflerini el ve yüzlere benzetilerek işlenmesi şeklinde bir yaklaşımla **dövmeleri** tanımlamaya çalışmıştır.

Gezilecek yerler

KALE VE SURLAR: Adıyaman il merkezinin etrafını çevreleyen surlar ve kale Emeviler tarafından yapılmış olup daha sonra Harun-ül Reşid tarafından onarılmıştır. Kapısı üzerindeki kitabeden, tarihî kalenin Mansur İbn-i Caneve tarafından yaptırıldığı öğrenilmektedir.

TÜRBELER: İl merkezinde birçok türbeye rastlanır. Bunların en önemlisi, mimarî bakımdan da ayrı bir önem ve değer taşıyan Ebuzer Gaffar Türbesi'dir.

Çevredeki tarih zenginliklerine gelince:

ARSAMEİA: Adıyaman il merkezine 43 kilometre mesafededir. **"Eski Kâhta"** adıyla anılan bu yörede Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait kalıntılar bulunmaktadır. Yörenin bu çağlarda önemli bir yerleşme merkezi olduğu anlaşılmaktadır.

KARAKUŞ TEPESİ: Kâhta ilçe merkezinin 12 kilometre kuzeyindedir. Üzerinde başı kopuk bir kartal heykeli bulunan büyük bir sütun yüzünden tepe bu adla anılmaktadır. Kartallı sütun, Kommagene Krallığı çağlarına ait önemli eserler arasındadır.

NEMRUT DAĞI: Adıyaman ili sınırları içinde turistlerin ve bilim adamlarının en çok ilgisini çeken yer, Nemrut Dağı üzerindeki tarihî mozoledir. Bu mezar-anıt hem tarih, hem de sanat yönünden pek büyük bir değer taşımaktadır. Mezar-anıt, yığma taştan yapılmış olup Kommagene Kralı I. Antiochos'a ait bulunmaktadır. Milât'tan önce 69 ilâ 34 yılları arasında saltanat sürmüş olan ünlü kralın mezar-anıtı büyük görkemini günümüze dek korumuştur. Doğu, batı ve kuzey yönleri heykellerle süslenmiş olan mezar-anıtın yüksekliği 50 taban genişliği ise 150 metredir. Mitolojik tanrı ve tanrıçalara ait bu heykellerin tümünün başları kopup setin aşağılarına yuvarlanmış durumdadır. Bu başların her biri bir insan boyuna yakındır ki, bu da heykellerin büyüklüğünü ifade bakımından önemlidir. Yontma taştan yapılmış bu heykel başlarının Apollon, Zeus ve Thyhe'ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Dördüncü başın ise ünlü Kral I. Antiochos'a ait olduğu tahmin edilmektedir. En az 2000 yıllık olduğu hesaplanan bu anıt-mezarı tarih ve bilim dünyasına tanıtan, Türk müzeciliğinin kurucusu ve ilk Türk müzecisi olan Osman Hamdi Bey'dir. Etrafında yapılan arkeolojik kazılar ve tanzim çalışmalarıyla Nemrut Dağı sırtlarındaki bu anıt-mezar ile çevresi bir açıkhava müzesi haline getirilmiş bulunmaktadır.

SAMSAT: Adıyaman il merkezine 40 kilometre uzaklıkta ve kentin güneydoğusunda bulunan kentin tarihî adı Samosata olup Kommagene Krallığı'nın başkenti olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Roma çağında da büyük önem ve değerini koruyan bu tarihî kentte tarihin çeşitli dönemlerine ait zengin kalıntılar mevcuttur. Aziz Luciannus'un burada doğmuş olması Samsat'a Hıristiyanlık tarihi bakımından da ayrı bir önem ve değer kazandırmaktadır.

CENDERE KÖPRÜSÜ: Kâhta'nın 18 kilometre kuzeyindedir. Fırat nehri üzerindeki tek gözlü taş köprü Romalılar çağından kalmadır. Köprünün iki başında ikişer mermer sütun yükselmektedir. Tarihî köprü günümüzde de kullanılmaktadır.

PİRİN MAĞARALARI: İlk insanlar tarafından elle kazılmak ve oyulmak suretiyle açılan ve mesken halinde kullanılan tarihî mağaralar Adıyaman il merkezine beş kilometre uzaklıktadır. Buradaki 200'e yakın mağara bilim adamlarının özellikle ilgisini çekmektedir. Mağaraların duvarlarında ilk insanların ellerinden çıkan bazı resimlere de rastlanmaktadır.

HAYDARAN KABARTMALARI: İl merkezine 17 kilometre uzaklıktaki Haydaran köyündedir. Kaya mezarlarının birinde kayalara oyulmuş bir kadın ve erkek kabartması vardır. İki kabartmanın arasında ışık saçan bir yıldız bulunur. Bu yıldızın ve kabartmaların giyiniş biçimlerinden bu yapıtın Kommagen Kralı Antiochos'un babası Işık Tanrısı Mithrades'e ait olduğu fikrini kuvvetlendirir.

Nerelerde kalınır

OTELLER

ANTİOCHUS HOTEL
Menderes Cad. 39 - Tlf. 249 - 184
Banyolu 43 oda, kalorifer, lokanta.

HOTEL UYANIK
Atatürk Cad. 3-Tlf. 178
Duşlu 29 oda, kalorifer, lokanta.

YOLAÇ OTEL
Harıkçı Cad. 23-Tlf. 301
Onu banyolu 15 oda, lokanta.

KÂHTA

MERHABA TURİZM TESİSLERİ
Tlf. (Kâhta) 98-139
Duşlu 34 oda, lokanta, kalorifer, asansör

TURİSTİK BELEDİYE OTELİ

ŞEHİR OTELİ

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 720 metre olarak kabul edilen Adıyaman'da kurak Anadolu iklimi görülür. Yaz süresince hava sıcaktır. Temmuz, ağustosta bunaltıcı havalar sıkçadır. Yılın 80-90 günü tamamen kapalı ve yağışlı 130-140 günü de tamamen güneşli geçer.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ADIYAMAN, bereketli topraklarında yetişen 25 çeşit üzümü ile tanınır. Adıyaman'da üretilen üzümün ünü yurt sınırlarımızı aşmıştır.

Devlet yatırımları, Adıyaman'ın ekonomik yaşamına canlılık getirmiştir. Pamuklu dokuma, tütün bakımı, madeni eşya ve çimento fabrikaları Adıyamanlılara geniş iş olanakları sağlamaktadır.

Türk Ticaret Bankası Adıyaman'da 1975 yılından beri hizmet vermektedir.

TÜRKBANK Adıyaman İl Merkez Şubesi

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

DOKUMA TEZGAHLARI ÇOĞUNLUKTADIR

ADIYAMAN'da ilk bacası tüten fabrika Sümerbank'a bağlı **"Adıyaman Pamuklu Dokuma Sanayii TAŞ"**nin fabrikası olmuştur. Sanayide geri kalmış bir kentimiz olan Adıyaman'da ilk fabrika bacasının tütmesi 1959 yılına rastlar.

Sümerbank'ın bu fabrikasından sonra Adıyaman'da Tekel Genel Müdürlüğü Besni ve Kâhta ilçelerinde **"Adıyaman Tütün Bakım Evleri"** adı altında fabrika açmıştır. Bunlar mevsimlik birer işletmedir.

Adıyaman'da üçüncü devlet fabrikası olarak peynir ve tereyağ fabrikası gösterilir. Ancak süt üretimi yörede az olduğundan bu fabrikanın tam kapasite ile çalıştığı söylenemez.

Madeni eşya ve makina kolunda çalışan fabrika da Adıyaman'ın dördüncü fabrikası durumundadır.

Türkiye Çimento Sanayii A.Ş.'nin Adıyaman Çimento Fabrikası da yöredeki ihtiyaca cevap verebilecek kapasitededir.

Adıyaman et kombinasının yapımı ile yem fabrikasının yapımı sürmektedir.

Adıyaman'da 1980 yılında sanayi sayımı sonuçlarına göre 578 işyeri sayılmıştır. Bu işyerlerinin 210'u dokuma ve deri işleyen atölyeler olarak saptanmıştır. 120 işyeri ise gıda, tütün ve içki ile uğraşmaktadır. 110 işyeri ise makine ve madeni eşya iş kollarında faaliyet göstermektedir.

Besni'de dokuma atölyeleri çoktur. Bu atölyelerde savan denilen bir yaygı dokunur.

Adıyaman kentinde küçük sanayicilerin biraraya toplandığı bir sanayi sitesi bulunmaktadır.

ADIYAMAN'DA TARIM

Adıyaman bağlık bahçelik bir kenttir. Adıyaman'da 25 tür üzüm üretilmektedir. Çok ender yetişen ve büyük rağbet gören tadına doyum olmayan Peygamber üzümü de Adıyaman'ın nadide ürünleri arasında bulunmaktadır. Peygamber üzümü Besni bağlarında üretilmektedir.

Bağcılık en çok Adıyaman şehrinde ve ona bağlı Kâhta ve Gölbaşı ilçelerinde gelişmiştir. Kuru ve taze üzüm olarak komşu illere satılan başlıca ürünleri arasında Adıyaman'da üzüm birinci sırayı alır.

Bağcılıkta çok ileri giden Adıyaman da sirkelik ve şaraplık üzüm de yetiştirilmektedir. Ancak, bu üzümleri işleyecek ne bir sirke ne de bir şarap fabrikası yörede açılmamıştır. Bu cins üzümler komşu illerdeki fabrikalara satılmaktadır.

Adıyaman tütünü de meşhur ürünleri arasındadır. Tütün ekilen alanlarda yüksek verim alınmaktadır. Tütüncülük bu nedenle yörede gelişmiştir. Tekel Genel Müdürlüğü bu nedenle Adıyaman'da ürettiği kaliteli tütününü işlemesi için **"Yaprak Tütün Bakım ve İşletme Evi"** adı altında bir fabrika kurmuştur.

Adıyaman, ürettiği buğdayı kendisi tüketmektedir. Buna karşın antepfıstığı üretiminde en başka gelen şehirlerden biridir.

Pamukçuluk, da Adıyaman'da tarım ürünleri arasında yer almaktadır. Yetiştirilen mercimek ve nohut Adıyaman ilinde tüketildiği gibi komşu illerde satılmaktadır.

Gölbaşı ilçesinde yetiştirilen şeker pancarı da Malatya Şeker Fabrikası'nda işlenmektedir.

ADIYAMAN'DA PETROL

Adını il'e veren merkez ilçe Adıyaman'da Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nca işletilen petrol kuyuları bulunmaktadır.

Bu kuyulardan 38'i merkez ilçe ile Toybelen denilen yer arasındadır.

Adıyaman'daki petrol kuyularının sayısı 42'dir. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı işlettiği 38 kuyudan günde 1500 varile kadar petrol çıkarmaktadır. Yörede yabancı bir şirket tarafından açılmış üç petrol kuyusu daha vardır. Sarıdana köyünde bulunan bir şahıs şirketinin işlettiği tek kuyudan da günde yüz varile yakın petrol çıkarılmaktadır.

HAYVANCILIK

Adıyaman kılkeçisi yetiştiriciliğinde Türkiye genelinde önemli bir yeri olan kentimizdir. Kılkeçisinden elde edilen et ve sütün verimi de Adıyaman'da büyük oranda ekonomiye katkıda bulunmaktadır.

Adıyaman'da büyük hayvan işletmeleri yoktur. Tarımla uğraşan bu yöremizde hayvancılık aile hayvancılığı olarak yapılmaktadır.

Büyük işletmeler bulunmadığından hayvanlar canlı olarak pazarlanmaktadır. Et, süt, yumurta, bal, deri, gübre gibi ürünlerinden ve iş güçlerinden yararlanılmamaktadır.

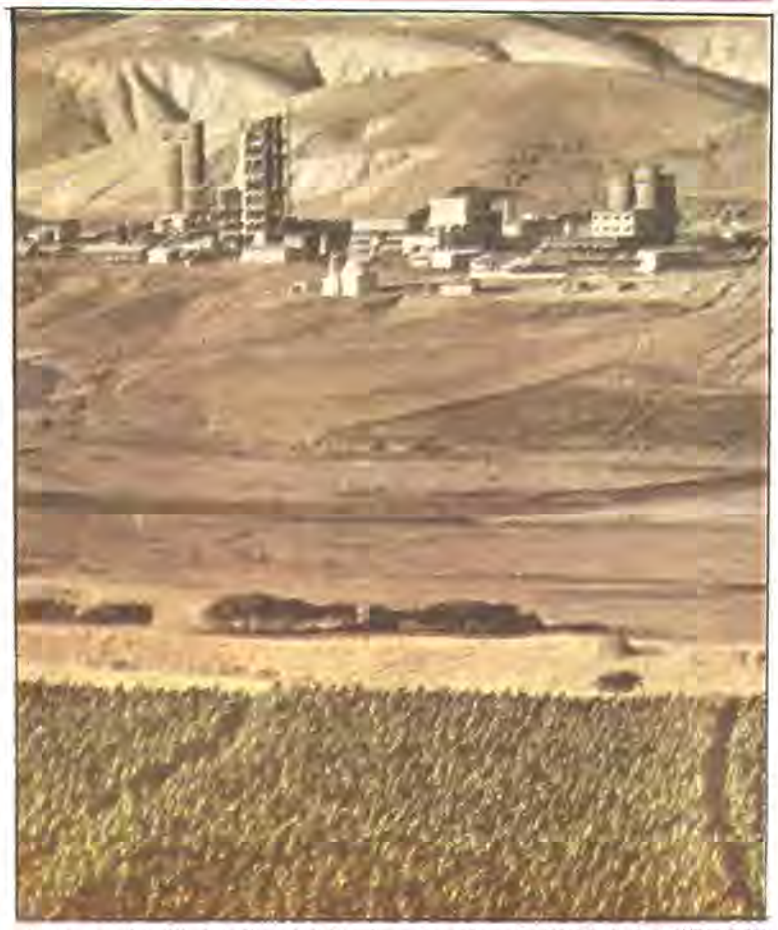

Adıyaman'da ilk fabrika 1959'da kurulmuştur. Bağcılık çok gelişmiştir. 25 tür üzüm üretilmektedir...

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI no

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

ADIYAMAN'ın hayli eskilere uzanan ilginç bir tarihi vardır. İl merkezi yakınlarındaki Pirin mağaraları, ilk insanların burada yaşadıkları gerçeğini ortaya koymaktadır. İsviçreli ünlü bilgin Prof. Pittard bu mağaraları gezip inceledikten sonra Adıyamanlılara:

"— Sizler dünyanın en mutlu insanlarısınız. Çünkü ilk insanların yaşadıkları bir yörede yaşıyorsunuz" demişti.

Pirin mağaralarının en büyük özelliğini, doğal etkenlerle değil de insan eliyle ortaya çıkması teşkil eder. Yontmataş çağı insanları henüz icat ettikleri baltalar ve küskülerle taşları, kayaları yontup oyarak bu mağaraları yapmışlar ve bunların içine girip burada yaşamışlardı. Kendi elleryle oydukları kayaların içinde kendilerine ilk evleri yapmışlardı böylece.

İlk insanlardan sonra daha nice insanlar, nice uygarlıklar gelip geçti bu topraklardan. Anadolu'da tarih çağını açan Hititler, onları izleyen Mitanni'ler, Urartu'lar, Sami Babilliler, Asurlular, İranlı Medler ve Milâttan önce VI. yüzyılda onların yerini alan Persler bu topraklarda yaşadılar.

Büyük İskender bu toprakları Persler'den alıp Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Onun ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken Selevkosların payına düştü.

Milâttan önce 69 yılında Samosata olmak üzere bu topraklar üzerinde Kommagene Krallığı kuruldu. Romalıların egemenliği altındaki bu krallık bu topraklarda tam 141 yıl hüküm sürdü. 395 yılında Roma'dan ayrılarak Bizanslıların eline geçen bu topraklar VII. yüzyılın ortalarında Arapların istilâsına uğradı ve İslâm İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı. Bundan sonra bu bölgede, özellikle Fırat nehri kıyılarında Araplarla, Bizanslılar sürekli olarak çarpıştılar. Bu yöre kaç kereler el değiştirdi. Nihayet 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Türkler kendilerine Anadolu'nun kapılarını açtıklarında bu yöre Anadolu fatihi olarak tanınan Süleyman Şah'ın kumandanlarından Buldacı Bey tarafından fethedildi (1084).

Adıyaman ve çevresi Timur tehlikesi karşısında Osmanoğulları tarafından bir süre terkedildiyse de 1516 yılında Yavuz Sultan Selim, burasını tekrar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine kattı.

SPOR

İlk spor kulübü 1944'de kuruldu

ADIYAMAN ve yöresinde sporun geçmişi hayli eskilere dayanır. Henüz spor mefhumunun bilinmediği devirlerde dahi yöre gençlerinin kendi aralarında güreş, kuvvet taşı, (gülle atmayı andıran, ağırlık yerine taş kullanılan yarışma), bukibezi ve depik gibi spor oyunlarıyla uğraştıkları bilinir. Bunların genellikle Ortaasya kökenli spor oyunları olduğu dikkati çeker. **"Kaçan Gelin"** anlamına gelen ve onar kişilik takımlar arasında oynanan ve kaçıp kovalama esasına dayanan bu oyunun Ortaasya'daki bazı Türk boylarında düğünlerde oynanan atlı oyunların esasına dayandığı görülür. **"Depik"** ise bugün Taek-Wondo'yu andıran ve ayakla rakibi tekmeleme esasına dayanan bir tür mücadele oyunu olarak sürüp gider. Adının dahi Ortaasya kökenli olması muhtemeldir.

Modern sporların Adıyaman'a girişi cumhuriyet dönemine rastlar. Bu sporlar önceleri başta güreş olmak üzere ferdî sporlara dayanmış, takım sporlarına ilgi pek olmamıştır. Adıyaman ilinde ilk spor kulübünün 1944 yılında kurulmuş olması da bunu gösterir. Adıyaman'da ilk spor kulübünün bir ilçede (Kahta)'da kurulmuş olduğu dikkati çeker. **"Kahta Gençlikspor Kulübü"**, bir ilçe kulübü olmasına rağmen Adıyaman ilinin ilk spor ocağı olmak özelliğini ve şerefini taşır.

Adıyaman il merkezinde ilk spor kulübü, iki yıl sonra (1946)'da kurulan **"Adıyaman Gençlik Spor Kulübü"** oldu. Bu kulüp de Kâhta Gençlikspor Kulübü gibi sarı-lâcivert renkleri taşıyordu. Ancak il ve ilçenin bu tek spor kulüpleri sadece kurulmuş olmakla kaldılar, ciddî bir sportif faaliyet gösteremediler. Bunda tek kalışlarının ve başka rakiplerinin bulunmayışının da önemli etkisi oldu.

1953-1954 ders yılı başında Adıyaman Ortaokulu Müdürlüğü'ne atanan ve asıl mesleği beden eğitimi öğretmenliği olan Saim İmre'nin okulda öğrencileri arasında başlattığı spor faaliyetinin kısa bir zamanda okulun dışına taşıp bütün Adıyaman'a hızla yayıldığı görüldü. Saim İmre, Adıyaman'da çeşitli spor dallarında tertiplediği sürekli yarışmalarla ilde sporun gerçek temelini atan ve bunu yayan kişi oldu. Ancak Saim İmre'nin başka bir yere atanmasıyla Adıyaman'da spor faaliyeti tekrar duraklama devresine girdi.

1960 yılında Adıyaman Emniyet Müdürlüğü'ne atanan ve Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü görevini ve vekâleten yürüten Osman Sulhi Aksoy'un olumlu çabasıyla ilde spor faaliyeti yeniden canlandı. Bu faaliyet de Aksoy'un ilde görev gördüğü sürece kaim olabildi.

1968 yılında Rıza Ertürk'ün Adıyaman Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü görevine atanmasıyla ilde spor faaliyeti yeniden ve sağlam esaslar üzerine kurulmuş oldu.

Adıyaman'da spor faaliyeti, futbol, voleybol, judo, güreş, boks, atletizm, bisiklet, halter ve basketbol ile yüzmeye dayanmaktadır. Atletizm, voleybol ve özellikle judo da kızlar arasında da ciddî bir faaliyet göze çarpmaktadır.

Adıyaman il merkezinin dışında Besni ve Kâhta ilçelerinde de spor faaliyeti yapılmaktadır. Bu ilçelerde de judo, atletizm ve voleybol dallarında kızlararası faaliyet de mevcuttur.

ADIYAMAN BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI VE TESİSLERİ...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Osman Çiftbudak
Adresi : Samsat Cad. Yüzme Havuzu
Telefon Numarası : 21
Bölgedeki memur sayısı : 27
İçşi sayısı : 31

Faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, voleybol, atletizm, judo, güreş, halter, boks, masa tenisi, basketbol

Lisanslı sporcu sayısı: 605 erkek. Bayan yok.

Okullarda spor faaliyeti: 45 okulda çeşitli dallarda spor yapılıyor.

Tesisler: İl merkezinde Atatürk Stadı 1000 kişilik, spor salonu 750 kişilik, kapalı yüzme havuzu 750 kişilik, 500 kişilik Kahta spor salonu inşaatı devam ediyor.

Bölge müdürlüğü bütçesi: 1982 yılında 16 milyon 949 bin 760 lira.

SPOR KULÜPLERİ

ADIYAMAN GENÇLİKSPOR: Adıyaman ili merkezinin ilk spor kulübü olan Adıyaman Gençlikspor 1946 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Sarı-Lâcivert. Adıyaman Gençlikspor'un ünlü futbolcuları arasında Fenerbahçe'nin eski millî kalecisi Yavuz Şimşek bulunuyor. Kulüp yöneticilerinin açıklamasından, Yavuz Şimşek'in Adıyaman Gençlikspor'da santrfor oynadığını öğreniyoruz.

ADIYAMAN ÖZENSPOR: Adıyaman'ın popüler kulüplerinden biri olan Adıyaman Özenspor, Adıyaman ili merkezinde 1966 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Yeşil-Kırmızı...

ADIYAMAN SÜMERSPOR: 1968 yılında Adıyaman ili merkezinde kurulan Adıyaman Sümerspor, hayli kalabalık taraftarı olan bir kulüp. Siyah-Beyaz renkleri olan Adıyaman Sümerspor'a "Adıyaman'ın Kara Kartalı..." deniliyor.

ADIYAMAN TAYFUNSPOR: Adıyaman'ın eski kulüplerinden Yamanspor, Güvenspor ve Kalespor'un 1969 yılında birleşme kararı almaları sonucunda Adıyaman Tayfunspor doğdu. İlk merkezî kulüplerinden olan Tayfunspor'un renkleri Bodro-Mavi. Tayfunspor'a renklerinden ötürü, Adıyaman'ın Trabzonspor'u ismi veriliyor...

KAHTA GENÇLİK: Adıyaman ilinin ilk spor kulübü hangisidir sorusu sorulduğunda herkes birlikte "Kahta Gençlik..." diye yanıtlar. Kahta ilçesinde 1944 yılında kurulan Kahta Gençlik kulübünün renkleri Sarı-Lâcivert...

BESNİ GENÇLİKSPOR: Adıyaman'ın Besni ilçesinde spora büyük önem verilir. Besni'de ilk spor kulübü olan Besni Gençlikspor 1956 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Kırmızı-Beyaz...

BESNİ AKINSPOR: Besni ilçesinde, Besni Gençlikspor'dan sonra kurulan ve de kalabalık taraftarı olan kulüp Akınspor. Besni Akınspor 1966 yılında kuruldu.

AFYON

03

Yüzölçümü: 14.295 Km2
Nüfusu: 597.516.
İlçeleri: Bolvadin, Çay, Dazkırı, Dinar, Emirdağ, İhsaniye, Sandıklı, Sinanpaşa (Sincanlı), Sultandağı.
Köy sayısı: 490.
Doktor sayısı: 140
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 13.7.
Okur - yazar oranı: % 61.
Otomatik telefon kodu: YOK

Ulusal Savaşı'mızda kahramanlık destanı yazdıran kentimiz

Kaplıcaları, şifa, kaymağı sıhhat kazandırır

● Afyon'un kışları karlı ve soğuk, yazları sıcak ve kurak geçer

ULUSAL Kurtuluş Savaşı'mızda kahramanlık destanları yazdıran Afyon, kaplıcaları ile şifa saçan, Batı Anadolu bölgemizin kaymak şekeri ile ünlü kenti.

Afyonkarahisar olarak da bilinen kentimiz, Ege Bölgesi'nden, İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerimize açılan kapıdır. Afyon'un doğusunda Konya, güneyinde Burdur ve Isparta, güneybatısında Denizli, batısında Uşak, kuzeybatısında Kütahya ve kuzeyinde Eskişehir yer alır.

Geçiş bölge özellikleri gösteren Afyon'da kışlar karlı ve soğuk yazlar ise sıcak ve kurak geçer. En kurak ay ağustos, en yağışlı ayı ise mayıstır. Kar yağışı ise çevre illere göre değişik özellikler gösterir.

Yüzölçümü 14.295 kilometrekare, nüfusu ise 597.516'dır. Ekonomisi tarıma dayalı Afyon'da yetişen en önemli tarımsal ürünler buğday, arpa, şekerpancarı, ayçiçeği ve haşhaştır.

Okur-yazar oranı yüzde 65 olan kentte, ilk ve orta öğretim kurumlarının yanı sıra yüksek okullar da bulunmaktadır. Afyon'da her 5 bin 600 kişiye bir doktor, ve her 800 kisiye bir yatak düsmektedir.

Afyonkarahisar kaplıcaları ile hem turizm hem de sağlık yönünden ülkemizin önemli illerinden biridir. Kaplıca ve ılıcaları ile sağlık turizmine hizmet veren Afyon, kültürel alanda da de, işiklik gösterir. Yörede halk şiiri yerine ağıtlar yaygındır.

SOSYAL YAŞAM

Afyon genel kurulları ile tipik bir Anadolu vilâyeti biçimindedir. Afyon ilinin hareketli bir trafik üzerinde oluşu, kaplıcalarının ziyaretçilerle dolup taşması toplum yaşantısını etkilemiş ve hızlandırmıştır.

Merkeze yakın ilçe ve köyleri şehirleşmeye yabancı kalmamıştır. Buna karşın şehre uzak köylerde geleneksel yaşayış biçimleri sürmektedir. Erkek ailenin tartışılmaz reisidir. Kadın ise onun yardımcısıdır.

İlçe, bucak ve köylerde "Ferfene", "Arabaşı" gibi yemekli sazlı ve sözlü toplantılara rastlanmaktadır. Bireylerin masraflara eşit oranda katıldıkları faydalı toplantılar geleneksel bir eğlence görünümündedir.

Adı nereden geliyor

Selçuk Türkleri, **"Akroenos"** adıyla anılan bu beldeyi aldıkları zaman orta yerinde sipsivri bir sarp kayanın üzerinde yükselen kara suratlı kaleye bakıp **"Karahisar"** demişlerdi buraya. O zamandan sonra kent hep bu adla anıldı. Cumhuriyetin ilânından sonra buranın bereketli topraklarında en güzeli en boi şekilde yetişen **"Afyon"**un adı bu **"Karahisar"**a eklendi. Böylece kent Türkiye'nin diğer köşelerindeki Karahisarlardan ayırd edilmiş oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Nasıl Gidilir

Afyon, gerek Haydarpaşa, gerek Ankara yönlerinden gelen ve hatta İzmir'den hareket eden bütün trenlerin uğradığı bir istasyondur. Bu nedenle her ilden trenle olduğu gibi, çok düzgün asfalt yollardan yararlanarak karayolundan da gelmek mümkündür. Bütün illerden otobüs bulunur.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

AFYON
Yeni Saraçlar Cad. No: 5 AFYON Tel: 39 50 - 28 58

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 90.7

Partiler	Aldığı Oy
CHP	48.131
DP	81.505
MP	13.293

2 Mayıs 1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 89.4

Partiler	Aldığı Oy
CHP	40.872
CMP	23.379
DP	89.969
Bağımsız	298

27 Ekim 1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 76.1

Partiler	Aldığı Oy
CHP	45.271
CMP	33.195
DP	72.811
HP	36

15 ekim 1961

Milletvekili seçimleri:
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı Oy
AP	47.715
CHP	42.032
CKMP	76.349
YTP	1.972

10 Ekim 1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.0

Partiler	Aldığı Oy
AP	91.565
CHP	27.206
CKMP	4.889
MP	16.828
TİP	2.795
YTP	2.727
Bağımsızlar	948

14 Ekim 1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 58.1

Partiler	Aldığı Oy
AP	75.677
CHP	23.417
CGP	13.290
MP	7.413
MHP	4.859
TİP	2.906
YTP	1.162
Bağımsızlar	50

14 Ekim 1973

Milletvekili seçimleri:
Katılma : % 59.9

Partiler	Aldığı oy
AP	50.948
CHP	26.939
CGP	10.328
DP	19.757
MP	1.978
MHP	7.374
MSP	23.061
Bağımsızlar	496

5 Haziran 1977

Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 73.0

Partiler:	Aldığı oy:
AP	102.785
CHP	53.674
CGP	3.718
DP	3.386
MHP	17.043
MSP	16.042
Bağımsızlar	10

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961

Kabul	Red
% 60	% 40

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93.3	% 6.7

VALİ ERCAN BELEN

ALTIYÜZ bin nüfusun barındığı Afyon ilimiz konumu itibariyle kilit bir noktada yer almıştır. Kuzeye, batıya, güneye giden ana alterler Afyon'umuzdan geçmektedir. Bu durum trafik kazaları ve hizmetleri açısından Afyon'un hassas bir il olmasını da vurgulamaktadır.

Zengin mermer yatakları ile sahip olduğu sıcak su denizi ile, tarım ve hayvancılıktaki ülke ekonomisine katkısı ağırlıklı bir ilimizdir.

Afyon kaplıcaları ile, iç turizm için cazip bir belde görünümündedir. Öyle zannediyoruz ki ülkemizde ilk defa Ömer kaplıcalarında kuyu içi eşanjör sistemi ile sera ısıtmacılığına geçilmiştir.

Ömer ve Geve kaplıcalarında olimpik nitelikleri haiz termal sudan istifade ile kapalı bir yüzme havuzu, restoran, turistik yapıda motel inşası için, büyük yatırımlara girilmiştir.

Sıcak suların, turizm ve ziraî çalışmalar yönünde kanalize edilmeleri için gerekli gayretlerimiz devam edecektir.

Bilindiği gibi Afyon bir kültür merkezidir. Hitit ve Firiklere ait tarihî kalıntılara, hemen her yerde görülen Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bu özelliği güçlendiren ve o devre ait gerçek eserlere sahiptir.

Değerli Afyon halkı, geçmişine sahip çıkmasını bilmiştir. Kurtuluş Savaşı'ndaki tarihî yönünden kaynaklanan özelliği ile şehit torunları olmaktan kıvanç duymuştur. Millî heyecan ve duyguları her zaman taze, canlı kalmıştır.

Afyon ve Afyonlu yurttaşlarıma hizmet etmekten müstesna haz duyduğumu ifade etmek isterim.

BELEDİYE BAŞKANI

NURİ DEMİRAYAK

BELEDİYE başkanı olarak göreve başladığım 15.12.1977 tarihinden itibaren, şehrimizin, su, kanalizasyon, elektrik, yol, temizlik, imar çalışmaları, kömür tevzii, çarşı pazar kontrolu gibi ana hizmetleri ve diğerlerini, kısa, orta ve uzun vadeli olarak bölümlere ayırdık ve tatbikata başladık.

Kısa vadeli hizmetler: Temizlik hizmetleri 18 adet motorlu vasıta ilâve edilerek dört katına çıkarıldı, haftalık alınan çöpler günlük toplanmaya başlandı.

Kömür tevzii: Zamanımızdan önce sekiz bin ton olan kömür dağıtımı 60 bin tonun üzerine çıkarılmıştır. Mart ayına kadar süren dağıtım müddeti 15 Aralık ayında tamamlanmak suretiyle vatandaşlarımızın kıştan önce kömür almaları sağlanmıştır.

Elektrik şebekemiz: Kendi imkânlarımızla eksikleri tamamlanarak arızasız bir şekilde hizmet verilmiştir.

Çarşı, pazar kontrolları: (Yapılan devamlı kontrol neticesi) Şehrimizde en sıkıntılı günlerde dahi hiçbir malın yokluğu ve karaborsası görülmemiştir.

Orta vadeli çalışmalar: Şehrimizde yirmi senedir çekilen su sıkıntısı haadsafhaya gelmişti. Üç senede tamamlanması düşünülen su terfi hattını 14 ayda bitirmek suretiyle şehrimizi 24 saat suya kavuşturduk. Dört senede bitirilmesi düşünülen şehir su şebekesinin % 90'ını iki senede tamamladık.

Yol çalışmaları: Yeraltı tesislerimiz için kazılan yollarımız süratle yapılmış, yeniden kazılacak yollarımız için ise geçişe müsait hale getirilmiştir.

Uzun vadeli çalışmalar: Şehrimizdeki gelişigüzel gelişmeyi kontrol edebilmek için 80 km. karelik bir saha mücavir alan içerisine alınmıştır. Bu sahanın halihazır planlarının yapılmasına başlanmıştır. Bilâhare imar planları bitirildiğinde en az iki yüz senelik bir gelişmeye yön verilmiş olacaktır.

Bütün belediye hizmetlerimizde memleket gerçeklerine uygun olarak, ekonomik kaidelere uygun, palyatif tedbirler yerine köklü ve devamlı çözüm yollarını tercih ederek çalışmalarımız sürdürülmüştür.

Hemşerilerimize en iyi hizmeti vermek başlıca hedefimizdir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AFYON, altısının nüfusu 10 binin üzerinde olan 11 ilçeden oluşmaktadır. Toplam 490 köy ve 21 bucağın bulunduğu Afyon'un ilçelerini teker teker gözden geçirelim:

MERKEZ İLÇE

Son sayıma göre ilçe nüfusu 148 bin 449, yüzölçümü ise 1865 kilometrekaredir. İlçeye bağlı Merkeç, Çobanlar ve Iscehisar bucakları ile 64 köy vardır.

BOLVADİN

Bolvadin Ovası'nın kuzey ucunda, 1000 metre yükseklikte kurulmuştur. Toplam nüfusu 47 bin 600, yüzölçümü ise 1108 kilometrekaredir.

Bolvadin: Cumhuriyet'ten sonra illerin yeniden düzenlenmesi sırasında Afyon'a bağlı bir ilçe konumuna getirilmiştir. Kazılar sırasında sakır çağına ait buluntulara rastlanan Bolvadin'in tarihinin çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Milattan önce 3 bin yıllarında Bolvadin'de yerleşik düzen ile yaşandığı kanıtlanmıştır.

İlçe tarımı buğday, arpa, haşhaş ve şeker pancarı üretimine dayanmaktadır.

ÇAY

Merkez ilçenin güneydoğusunda yer alan Çay'ın toplam nüfusu 34 bin, yüzölçümü ise 794 kilometrekaredir.

Çay ilçesi M.O. 3 bin yıllarına dek uzanan geçmişinde Lidya, Pers, Iskender ve Selökid uygarlıklarını yaşamıştır.

Güney kesimi dağlık olan ilçenin ovalık kesimlerinde buğday, haşhaş ve şeker pancarı yetiştirilir.

DİNAR

Toplam nüfusu 61 bin 200, yüzölçümü 1286 kilometrekaredir.

Milattan önce sekizinci yüzyılda Frigyalıların başkenti olan Dinar, Lidyalılar zamanında en zengin dönemini yaşamıştır. Persler devrinde ise önemli bir ticaret, din ve kültür merkezi olmuştur.

Hayvancılığın önem kazandığı ilçede buğday ve şeker pancarı üretimi de yapılmaktadır.

EMİRDAĞ

Merkez ilçenin kuzey doğusunda, nüfusu 62 bin 700, yüzölçümü ise 2 bin 714 kilometrekaredir.

Emirdağ ilçesi zengin bir tarihe sahiptir. Bu zengin tarihin kalıntıları arasında bakır çağına ait şu höyükler önem kazanmaktadır:

Karacalar, Firikli, Hisar Köyü, Salihler, Aşağı Pirbeyli Ovası, Bağlıca Köyü ve Kara Hüyük.

Genellikle dağlık olan ilçe topraklarının tarıma elverişli kesimlerinde buğday, haşhaş ve şeker pancarı üretimi gelişmiştir.

SANDIKLI

Son sayıma göre nüfusun 73 bin 513, yüzölçümü 1.969 kilometrekaredir.

Tarihinde Mira Kuvalye Krallığı'nın merkezi, Frig, Lidya ve Pers akınlarının hedefi olan ilçe, Atinalılar, Selökid'ler, Romalılar ve Bizanslıların etkisinde kalmıştır.

Tarıma dayanan ilçe ekonomisi daha çok arpa ve nohut üretimine dayanır.

DAZKIRI

Nüfusu 35 bin 219, yüzölcümü 835 kilometrekaredir.

Burada en önemli tarımsal ürünleri buğday ve şeker pancarıdır.

SULTANDAĞ

Nüfusu 22 bin 963, yüzölçümü 709 kilometrekaredir.

Afyon'un toprak bakımından en küşük ilçesi olan Sultandağı'nda buğday ve arpa üretimi ile hayvancılık önem kazanmaktadır.

İHSANİYE

Nüfusu 26 bin 230, yüzölçümü 909 kilometrekaredir.

Bu ilçede de diğerlerinde olduğu gibi, tarıma dayalı ekonomi egemendir.

ŞUHUT

Nüfusu 40 bin 071, yüzölçümü 1.182 kilometrekaredir.

Kali Çayı üzerinde kurulu olan Selevir Barajı ilçe sınırları içindedir.

Frig'liler tarafından M.Ö. 1000 yıllarında kurulan Şuhut ilçesi tarihinin en önemli günlerini Başkomutanlık Meydan Savaşı öncesinde yaşamıştır,

İlçede şeker pancarı ve haşhaş üretimi yaygın olarak sürdürülürken, özellikle son yıllarda tiftik keçisi beslenmesi göze çarpmaktadır.

SİNANPAŞA

Nüfusu 45 bin 555, yüzölçümü ise 859 kilometrekaredir.

İlçe ekonomisine haşhaş, şeker pancarı ve baklagiller üretimi canlılık getirir.

ÖNEMLİ İŞ ADAMLARI

Abdullah Özer,
Yusuf Özer,
Yılmaz Oruçoğlu,
İsmet Oruçoğlu,
Bekir Demirayak,
Mehmet Acar,
Selahattin Biçicioğulları,
Muzaffer Sayıoğlu,
Mehmet Öztabak,
Asım ve Bekir Palalı,
Yalçın Bozca,
Osman Uğur

GELİR VERGİSİ REKORTMENLERİ

★ Mehmet Acar..... 18.016.960.TL.
★ M.Muzaffer Sayıoğlu..... 6.638.877.TL.
★ Yılmaz Oruç..... 6.031.427.TL.
★ Mehmet Öztabak..... 4.463.821.TL.
★ Halil Öztabak..... 4.462.537.TL.

KURUMLAR VERGİSİ REKORTMENLERİ

★ Özer Könveyor Band Sanayii..... 51.512.835.TL.
★ Afyon Yem Sanayii A.Ş..... 22.571.299.TL.
★ Dempaş..... 19.006.710.TL.

Hazırlayan: Uzman SAĞLIK

Afyon folklorü çeşitli illerin özelliklerini taşır

"Aç yatar, çıplak gezer, sırtımda taş taşırım,
Başıma bela yağsa sabreder alışırım,
Canıma kasteyliyen hasmımla barışırım,
Yalnız, bir şey yapamam, çıkarma hiç kafandan
Kusura kalma beyim, ben gidemem Afyon'dan..."

AFYON'un ilk yerleşim ucu olması, özelliği nedeniyle Afyon folkloru çeşitlilik özellikleri gösterir. II köyün bugün eski Türk boylarının adlarını taşıması bu çeşitliliğin belirgin kanıtıdır. Ege'nin zeybek, Akdeniz'in teke, Konya'nın kaşıklı tür oyunlarındaki ezgi ve giyimi Afyon folklorunda bulmak mümkün. **"Dam başına asa koymuş kalburu", "Hezin hezin gir kapıdan", "Çemberim dalda kaldı"**, adlı kaşık oyunları ve havalarında giysiler **"Zeybek"** türünü andırır. Ancak İç Anadolu'nun etkisi ile kaşıkla oynanır.

Her üç parçada giysiler, zeybek, müzik ise aksak ritmdedir, yavaştır. Bu yavaşlık öğe yöresi zeybekleri kadar değildir. Kaşıkla oynandığı için bir diğer yönü ile de İç Anadolu'nun kırık havalarının ritmine uyar.

Bolvadin ve Emirdağı'na gidildikçe ritm hızlanır. Bolvadin'in **"Karada koçun boynuzu Emirdağ'ın "Emir dağlarına kara gidilir"** türkülerinde daha da hareketli bir ritm görülür.

"Afyon'un taşında kaleal" ve **"Burdur yöresinde de bilindiği gibi "Serenler serenler yüksek serenler"** de çok ağır ritmli türkülerdir.

Afyon'da **"BOZLAK"** türüne de rastlanır. Bilindiği gibi Bozlak türküleri usulsüzdür. **"Gelin Ümmü"** bu tür parçalara iyi bir örnek teşkil eder. Ayrıca Kerem ayağı denen türkülere de rastlanır. Çölovalı yöresinde, kerem ayağı ile çalınır, kerem ayağı ile söylenir. Afyon'un **"İNCE MEHMET"** türküsü ünlüdür, ve kerem ayağı ile söylenir.

GİYSİLER

Erkeklerde başta fes, poşu, vücutta mintan, işlemeli cepken, sıkma, belde şal kuşak, şalvar, ayakta uzun yanları işlemeli koyu renk çoraplar, yine üzeri işlemeli ökçesiz yemeni bulunur.

Kadınlarda ise başta üst çember, veya fes, üzerinde yazma ve poşu takılır. Poşu omuzları örtebilecek bir şekilde geniştir. Üzeri işlemelidir. Uzun don giyilir. Bunlar genellikle koyu renk olur. Onun üzerine üç etek giyilir. Üç eteğin kenarları işlemelidir. Ön kısımlarında ise sırma veya benzeri tipte işler bulunur. En üstünde de uzun bir cepken giyilir. Bu cepkenin kenarları süslüdür. Ayaklarda çoraplar vardır. Bunlar koyu renktir. İnce köseleden yapılmış yemeni giyilir.

BİLMECELER

"Aktır tarlası,
Karadır tohumu
El ile ekilir,
Dil ile bicilir"
(Kâğıt, mürekkep, yazı okuma)

"Dağdan gelir taştan gelir,
Bir kükremiş aslan gelir"
(Aslan)

ATASÖZLERİ

—Al kibarın kızını iş görsün bulana bulana.
—Al möhlüzün kızını iş görsün dalana dalana.
—Anan turp, baban şalgam, nerden oldun gülbe şeker,
—Kadı sağır, müftü kör, kendi işini kendin gör.

—El elin eşeğini türkü söyleyerek arar.

—Atın iyisine doru, insanın iyisine deli denir.
—At nallanır, eşşek nallanır, tosbağa da bacağını kaldırır.

DEYİMLER

—İğne ile kuyukazmak
—Balık kavağa çıkınca
—Nane yemek
—Yörük sırtından kurban kesmek

FIKRA:

Bir gün hoca yol üstü bir hana girmiş. Nuh Nebi'den mi kalmış, Kaalübeladan mı? Her ne ise... Her tarafı delik deşik olmuş, âdeta çökmeye bir başı kalmış.

Rahmetlinin yüreğine bir korkudur düşmüş ama, ne desin? Nihayet bir söz arasında:

"Yahu bu senin tavanda ne çok gıcırdıyor öyle, beşik mi mübarek" diyecek olmuş, ama hancı oralı olmamış. Sözü şakaya boğarak:

"Ağzını hayra aç Hoca, bu beşik gıcırtısı değil, tavan tahtaları Hak'ka tesbih çekiyor" demiş...

Hoca'nın gözü küllenir mi? Gözlerini hancının gözüne dikerek:

"Peki ama" demiş hoca, **"Ya bu tavan böyle tesbih çeke çeke aşka gelip de seccdeye kapanırsa, bizim halimiz nice olacak."**

BİR EFSANE

Marsyas, önemli bir Frigya şehri olan Kelainai (Şimdiki Dinar)'da kutsal bilinen bir silenos idi. Burada kimseye zararı dokunmadan yaşar giderdi. Sessiz sedasız. Müziğe, flüt çalmaya çok meraklı idi. Ama bir flütü olmamıştı uzun süre. Birgün Dinar'ın yukarısındaki "Suçıkan" kaynağının oralarda, kayıklarda dolaşırken bir flüt bulmuştu. Bunu çok sevmiş ve gece gündüz çalarak flüt çalmayı öğrenmiş, ustalaşmıştı. Bu flüt Athena'nındı. Zaten Flütü Tanrıça Athena icât etmişti. Ama flüt çalarken yüzünün çirkinleştiği kendisine söylenince, bir daha çalmamak üzere fırlatıp onu atmıştı buraya. Tanrı Apollon da gitar çalmada hep birinci idi. Onu hiç yenen olmamıştı. Herkes onunla yarışmaya girmeye bile cesaret edemezdi. İşte Silenos Marsyan'ın kendine güveni artınca Apollon'la yarışmayı aklından geçirdi. Bunu etrafında söyledi. Bu söz Apollon'un kulağına kadar gidince kızdı. Yarışmayı kabullendi. Çünkü kendine güveni sonsuzdu. Şartı şuydu: Yenen, yenilene dilediği cezayı verecekti.

Yarışma yeşil çayırlarla örtülü olan Tmolos (Bozbağ) dağında oldu. Yarışmanın üç hakeminden biri Frigya Kralı Midas idi. Apollon kitharla danısal havalar çalıyor Musa (Müzler su ve sanat perileridir. Müze, müzik kelimeleri buradan geliyor)'lar koro halinde ona eşlik ediyorlardı.

Marsyas da ondan aşağı kalmadı. Hakemler karar veremediler. Bir süre yarışma uzadı. Taraflar yenişemiyordu. Bunun üzerine Apollon Lyra'sını uyarak şarkılar söylemeye başladı. Marsyas'ın sesi pek güzel değildi. Onun için şarkı söyleyemedi. Yenik sayıldı. Fakat Kral Midas oyunu daha oynak daha insancıl havalar çalan Maryas'a vermişti. Ne de olsa hemşeriydiler, tanıdıklar. Hem Marsyas hem de Midas Tanrı Apollon'un hışmına uğradılar. Marsyas'ın derisi diri diri yüzdürülerek, Dinar'daki Suçıkan kaynağının üstündeki kayalara asıldı. Bundan sonra da kayaya ve suya Marsyas adı verildi.

Işık ve Müzik Tanrısı Apollon'un Tanrısal nağmelerini ve şarkılarını anlamayan Kral Midas'ın da kulaklarını cezalandırdı. Onları uzattı. Kıllarla doldurdu. Eşek kulakları gibi yaptı. Bundan çok utanan Midas, bunları yıllarca tepesi aivri, yanları uzun bir külahın altına gizledi. Bu sırrı yalnız berberi biliyordu. Onu da ölümle tehdit etmişti. Bu sır berberin içinde düğümlendi. Bu düğüm büyüdü, büyüdü, onu rahatsız etti. Berber bunu söylemeden edemezdi. Birgün çok uzaklara, Ta Emre Gölü'nün oralara gitti. Yollar, kırlar boyunca düştündü durdu. Dağa taşa, kurda, kuşa, ata ağaca söylemek istedi. Korktu, söyleyemedi. En sonunda, aklına güzel bir fikir geldi. Toprağa söyleyecekti. Toprak sır vermezdi. Tenha bir yerde çok derin bir çukur açtı. Etrafına iyice bakındı. Sonra çukura eğilerek, fısıltı halinde **"Kral Midas'ın eşek kulakları gibi kulakları vardır"** dedi. Bunu birkaç defa tekrarladı. Rahatlayınca kalktı, çukuru tekrar kapattı, çekip gitti. Gel zaman git zaman burada bir kamış bitti. Büyüdü, uzadı ve rüzgârla sallandıkça, **"Kral Midas'ın eşek kulakları vardır"** dedi. Yıllarca söyledi bunu kamış. Böylece herkes Midas'ın sırrını ve Midas gerçeğini öğrenmiş oldu. Bu efsane tarih boyunca çok taraftar bulmuş ve şimdi de taraftarı çok olan **"İki Tanrı yarışırken, beğendiğini değil, güçlü olanı tut"** gerçeğini öğütler...

BİR MASAL

"Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Hamamcının tası yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok. Ebeler,, dedeler, kurklar, yediler, para ile biter, her dediler. Duydun mu memiş."

"Hey bu dağların aslanı, benim bunda bir karınca kadar suçum yok. Suçun, günahın, büyüğü şu tilkide. Ben öküzlerin bir kılına bile dokunmuyordum. Günün birinde bir tilki gelip benim beynime girdi. Akıl üstüne akıl verdi. Bir küpeli horoz karşılığı... Ben de bu uyuzun lâfına uyarak bunların karnına girdim. Ne belâ gelirse başıma akılsızlığımdan geliyor. Öldüreceksiniz öldürün beni ama, önce şu tilkinin postunu serin yere, sonra benim postu...

Deyince, koca aslan, bir tilkinin yüzüne bakmış, bir kurdun gözüne... Bir pençe birine atmış, bir pençe ötekine... İkisinin de postunu sermiş yere.

Eee dünya bu, eden bulur, bunlar da ettiklerini bulmuş...

Gezilecek yerler

Çarşı Camisi

AFYON ili şifalı sular yönünden bir hayli zengindir. Bunların en büyük ve ünlüsü Gazlıgöl Kaplıcası ile Kızılay'ın işlettiği maden suyu kaynaklarıdır

Gazlıgöl Kaplıcaları ve madensuyu tesisleri kente çok yakındır. Her an gidip gelinebilir. Romatizma, nevralji ve kadın hastalıklarına iyi gelir.

GECEK KAPLICASI: İnaz köyündedir. Uzaklığı 16 kilometredir. Oteli, pansiyonu ve gazinosu vardır. İki büyük havuzu bulunur

ÖMERLİ KAPLICASI: İnaz köyündedir. İle uzaklığı 15 kilometredir. Yatacak yer, lokanta ve gazinosu vardır. İki büyük havuzu, iki otel, dört de sıra banyosu olan kaplıca sularının romatizma, nevralji, kırıklar ve metabolizma bozukluklarına iyi geldiği söylenir.

HÜDAİ KAPLICASI: Sandıklı ilçesine on kilometre uzaklıktadır. **Otelleri yetecek kadardır. Lokantaları ve gazinosu vardır. Yurdumuzun en iyi çamur banyolarından, biridir.** Sekiz büyük havuz, 25 sıra ve sekiz özel banyosu ile, romatizma, siyatik, kırık-çıkık ve çocuk felci tedavisinde çok faydalı olduğu söylenir.

HEYBELİ KAPLICASI: Bolvadin'e 39 kilometre uzaklıktadır. Eski adı Kızılkilise Hamamı'dır. Romatizmaya iyi gelen kaplıca çevresinde yatacak yer ve lokanta bulunur.

AFYON ZAFER ANITI

Afyonkarahisar anıtı, Afyonluların ordumuza bir şükran anısı olarak dikilmiştir. Düşmanın parçalanışını tanımlayan heykel Avusturyalı helkeltraş Kriprel tarafından yapılmıştır.

Ön cephede ikinci kaide üzerinde Atatürk'ün bir rölyefi bulunmaktadır. Sağ tarafta Atatürk, İnönü ve Fevzi Çakmak Sevr anlaşmasını yırtarken temsil edilmektedir. Arka tarafta Mehmetçiğin elinde tuttuğu bayrağı öpen bir kimse görülmektedir. Sol tarafta ise Mehmetçik savaş sırasında boğuşurken temsil edilmektedir. Anıt üzerinde şu kitabe bulunmaktadır:

Afyon şehri düşman orduları tarafından ilk defa 28 Mart 1921'de ve ikinci defa 13 Temmuz 1921'de işgal edilmiş 27 Ağustos 1922'de kurtarılmış ve bu anıt millî orduya ve büyük millî kahraman Atatürk'e Afyonluların şükran hatırası olarak dikilmiştir.

Nerelerde kalınır

OTELLER

SAĞLAM OTEL
Bankalar Cad. 2 Tlf. 1389, banyolu 34 oda, kaloriferli.

OTEL EMEK
Ordu Bulvarı 1, Tlf. 1130, banyolu 39 oda, kaloriferli.

SANDIKLI

HÜDAİ KAPLICASI OTELİ
Kaplıcalar Tlf. Sandıklı 2-3-4, banyolu 32 oda, kaloriferli, lokanta ve havuz.

DİNAR

HOTEL SUÇIKAN
Ankara asfaltı üzeri, Tlf. (Dinar) 531, duşlu 18 oda, kalorifer, lokanta.

KANARYA OTELİ
Eski Dinamo Sk. 3 Tlf. (Dinar) 344.

İMREN OTELİ
Cumhuriyet Cad. 10. Tlf. (Dinar) 27.

KAYMAKLI ŞEKER

Bugün Afyon'un sembolü olan "Kaymaklı Şeker" ve "Kaymaklı lokum" 1901 yılında şekerci ustası SALİH ŞEKER tarafından elde edilmiştir.

Manda kaymağına şeker, karıştırılarak elde edilen bu şeker daha sonraları oğlu ÖMER ALTINAY, bugün ise torun FİKRET ALTINAY tarafından üretilmektedir.

Kaymaklı şeker, kakaolu, antep fıstığı, fındıklı ve bademli olarak yapılmaktadır. Kaymaklı lokum, hindistan cevizli, çikolatalı

ve cevizli sucuk türlerinde yapılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1015 metre olarak kabul edilen Afyon ve çevresinde tipik bir bozkır iklimi görülür. Hava genellikle serindir. Geceleri ise yaz aylarında bile soğuktur. Yaz aylarında gündüzleri çok sıcak günler görülür. Kışın bol kar yağar, yaz ve baharda sık sık sağanak halinde yağmur görülür.

Yılın 120-130 günü tamamen güneşli geçer, geri kalan günler hep bulutludur, en az üç aylık süre de yağmur ve karlıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

AFYON denince akla haşhaş gelir. Milattan 1550 yıl öncesine kadar uzanan haşhaş üretimi, bugün Afyonlunun yaşamının bir parçası haline gelmiştir.

Maden suyu üretimi ile Türkiye gereksiniminin yüzde altmışını karşılayan Afyon, mermerciliğin çok geliştiği illerimizden biridir.

Türk Ticaret Bankası Afyon'da 1956 yılından beri 26 yıldır Afyonlulara aşağıdaki şubeleriyle en iyi bankacılık hizmetlerini sunmaktadır.

TÜRKBANK Afyon Şubesi

Afyon ili şubeleri
AFYON — ÇAY — DİNAR — EMİRDAĞ — SANDIKLI

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

AFYON ilimizin zengin bir tarihi vardır ve pek eski çağlara kadar uzanır. Önceleri Hitit İmparatorluğu'nun sınırları içinde bulunan bu topraklarda daha sonra Frigyalılar ve Lidyalılar egemen oldu. Milattan Önce VI. yüzyılda Perslerin egemenliği altına giren yöreyi Milattan Önce IV. yüzyılda Büyük İskender alarak Makedonya İmparatorluğu sınırları içine kattı. İskender'in ölümünden sonra İmparatorluk parçalanırken burası Selevkosların payına düştü. Daha sonra Bergama devleti buralara egemen oldu. Milattan Önce II. yüzyılda bu topraklar Bergama Krallığı ile birlikte Roma İmparatorluğu sınırları içine katıldı. Milattan Sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanıp ikiye ayrılınca burası da bütün Anadolu gibi Bizans İmparatorluğu'na mal oldu. Bizans egemenliği sırasında burası Sasanî'lerin ve Arapların akınlarına uğradı. Burada pek yaygın olan bir efsaneye göre, Battal Gazi 739 yılında bu topraklarda Bizanslılarla savaşırken şehit düşmüştür. 1071'deki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu kapılarını açan Türkler burayı da ele geçirdiler. Bu topraklar Süleyman Şah tarafından fethedildi. Ancak I. Haçlı seferleri sırasında Bizanslılar tekrar buralara hâkim oldular. Fakat Türklerin bu toprakları geri almak için akınları devam etti. Nihayet Selçuklular buraları Bizanslılardan aldılar. Büyük Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat tarafından Afyon ihya edildi. XII. yüzyılın sonlarında Afyon, Türk Germiyan beyliğine geçti ise de 1390 yılında Yıldırım Bayezid tarafından alınan bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katıldı. 1402'de Timur burayı alarak tekrar Germiyanoğulları'na verdi. 1428 yılında Osmanlılar tekrar yöreye hâkim oldular. 28 Mart 1921 günü işgal edilen Afyon, Büyük Taarruz'un ikinci günü 27 Ağustos 1922'de Türk ordusu tarafından kurtarıldı.

AFYON 2829 - 1988 - 2419

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

EKONOMİ

Haşhaş, Afyon'un canıdır

GÜN batarken çapasını omuzuna vuran Afyon köylüsü, yorgun argın evine döndüğünde, mutfaktan gelen kızarmış haşhaş yağlı bulgur pilavının kokusunu ciğerlerinin derinliklerinde hissedince, tüm yorgunluklarını unutur, hele bir de yanında taze haşhaş yapraklarından yapılmış salata bulunursa, keyfine diyecek bulunmaz. Tanrı'ya şükreder...

Haşhaş canıdır Afyon'un. Yemeği, yakacağı, yağı, küspesi, ilacıdır. Üreticisinden, işçisinden, yağcısından, ofisinden ve tüketicisine kadar yüzbinlerce kişiye bir iş, bir geçim kapısıdır.

Haşhaşın Anadolu'da özellikle Afyon'da tarihten evvelki devirlerde ekildiği söylenir. Prof. Mehmet Ali Kâğıtçı, "Haşhaş" adını verdiği bir yapıtında, Anadolu'da haşhaş ekiminin tarihçesini Milat'tan 1550 yıl öncesine kadar götürmekte ve bu tarihlerde yazılmış olan papirüslerde, çocukların bağırmalarını önleyen 700 ilaçtan en iyisinin Afyon olduğuna değinildiğini yazmakta.

Bugün Afyon Müzesi'nde bulunan, Şuhut'tan çıkarılmış M.Ö. üçüncü yüzyıla ait Synnada sikkesi, haşhaşın tarih öncesi önemini de vurgular niteliktedir.

KIZILAY MADEN SUYU İŞLETMELERİ

Türkiye Kızılay Derneği'ne bağlı Afyonkarahisar Maden Suyu İşletmeleri Afyon - İhsaniye karayolu üzerinde Afyon'a 22 kilometre uzaklıktadır.

Suyun Osmanlı döneminde de çıkarıldığı yapılan tesis kalıntılarından anlaşılmıştır.

Eskilerin "ekşi su" dedikleri maden suyu hakkında 1900 yılından itibaren bazı belgeler elde edilmektedir. 1900 yılında Belçikalı bir hekim tarafından devrin hükümdarı "Abdülhamit"e Karahisar maden suyu içmesi tavsiye edilmiştir. Padişahın ilk fermanı ile de 1903'te suyun ilk tahlili yapılmıştır.

Maden suyu dünyada eşi olmayan efsattadır. 1932 yılında Londra'da Maden Suları Fuarı'nda alınan altın madalya ve diploma ile suyun kalitesine bir kanıt olarak gösterilmektedir.

Makineler bugünkü teknolojiye uygun olmasa bile, Türkiye'de en modern işletme olarak bilinmektedir.

Günde 210 ton maden suyu üretimi tamamı iç piyasada tüketilmektedir. Türkiye'de maden suyu tüketiminin %60'ı Afyonkarahisar Kızılay tesislerinden karşılanmaktadır.

MERMER

Afyon'un 22 kilometre uzağındaki İstçehisar yataklarından elde edilen mermerlerin tarihi eski Roma'ya kadar dayanmaktadır.

Afyon mermeri Onnix ayarında bir mermerdir. Süt beyaz renkte, doku itibariyle güçlüdür. Afyon'da çıkarılan 12 renk mermerin en iyisi beyaz olanıdır.

Afyon'da beş milyar metreküp mermer yatağının bulunduğu tespit edilmiştir. 175 metreye kadar inen Belçikalı sondajcılar devamlı mermer yataklarına rastlamışlardır.

Afyon ve Türkiye'de çıkarılan mermerlerin en iyi alıcısı İtalya'dır. İtalya, işlenmemiş mermeri alıp, işlenmiş mermer olarak dünya piyasasına sürmektedir. İşlenmiş mermerlerin en iyi alıcısı ise dünyada Amerika ve Arap ülkeleridir.

İtalya ham mermerin kilosunu 45 liradan alıp, işledikten sonra 150 liraya satmaktadır.

Afyon'da halen irili ufaklı 300 mermer ocağı çalıştırılmaktadır. Bunlar arasında "Özmer", "Mermersan", "Alimoğlu Mermer Sanayi", "Bekfet", "Aygünler Mermer Sanayi", "Bekir Yıldırım" belli başlı mermer işletmesi olarak tanınmaktadırlar.

SPOR

AFYON'da sporun tarihi hayli eskidir. Başta güreş olmak üzere bir takım mahallî spor oyunları bu çevrede çok eski yıllardan beri yapılmakta. Cumhuriyet'in ilânından sonra Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşu ile bu ilde de ciddî spor faaliyetine bir yöneliş olmuş ve bu yolda ilk önemli adımlar atılmıştı. Bunu izleyen dönemde Halkevleri'nin kurulmasıyla spor alanında da yeni bir hamle başlamıştı. Halkevi spor kolunun gösterdiği olumlu çaba Afyon sporuna bir hareket getirmiş oldu. Afyon Valisi merhum Ahmet Durmuş Evrendilek zamanında spor bilhassa teşvik görmüş, bu değerli yöneticinin himmetiyle il merkezinde Gençlerbirliği ve Kocatepe adları altında iki spor kulübü kurulmuştu.

1937 yılında Türk Spor Kurumu tarafından bölge eğitmen ve antrenörü olarak görevlendirilen Füruzan Ümranoğlu'nun göreve başlaması, Afyon'da ilk ciddî spor faaliyetinin de başlangıcı oldu. Futbol ve atletizm dallarına ciddî ve bilinçli çalışma kısa zamanda semere verdi. Bu faaliyet sonucu Afyon'da başarılı sporcular yetişmeye başladı. Bu sporculardan atlet Ömer Özkap (Keşkekçi) uzun atlama ve üçadım atlama dallarında büyük varlık gösterdi; Türkiye rekorları kırdığı gibi Millî Takım'a kadar da yükseldi ve Afyon ilinin Ay-Yıldızlı formaya ilk armağanı oldu.

Afyon ilinin Dinar ilçesinden de bu ilçenin adını dünyaya duyuran ünlü bir sporcu çıktı. Bu, 1930'lu yılların büyük güreşçilerinden Dinarlı Mehmet pehlivandı, Dinarlı Mehmet pehlivan özellikle ünlü Yunan şampiyonu Cim Londos'u "tayyare oyunu" ile yenişiyle büyük ününe ün kattı.

Afyon ilinde ve ile bağlı on ilçede atletizm, futbol, basketbol, boks, eskrim, futbol, güreş, halter, hentbol, judo, masa tenisi, voleybol dallarında spor faaliyeti yapılıyor. Afyon bölgesindeki 17 ilkokul da ve 21 orta dereceli okulda öğrenciler spor çalışmalarına katılıyor.

Afyon bölgesinden yetişen Yüksel Doğanay ile Seracettin Kırklar Türk sporuna uzun yıllar futbolcu olarak hizmet verdiler, şimdi futbolda teknik eleman olarak görev yapıyorlar. Afyonlu atletlerden Ömer Özkap'da futbolcu Doğanay ve Kırklar gibi millî formayı taşıdı. Güreşçi İsmail Erdoğan, eskrimci Muzaffer Çoğlu ve Selahattin Dener Afyon'un Millî Takım'a kazandırdığı sporcular oldular.

İŞTE EFES PİLSEN

Personel Sayısı	: 1409
Sermaye	: 5 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
Toplam Özkaynak	: 9 MİLYAR 500 MİLYON LİRA
İştirakler	: 4 MİLYAR 800 MİLYON LİRA
Yıllık Üretim Kapasitesi	: 285 MİLYON LİTRE BİRA 35 BİN TON MALT 500 TON ŞERBETÇİOTU
Yatırım Tutarı	: 6 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
1981 İhracat Geliri	: 5 MİLYON DOLAR

EFES PİLSEN BİRA VE MALT FABRİKALARI GRUBU:

AFYON - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Afyon Malt Fabrikası
İSTANBUL - Erciyas Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İstanbul Bira Fabrikası
İZMİR - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İzmir Bira Fabrikası
ADANA - Güney Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Adana Bira Fabrikası
KONYA - Anadolu Biracılık Malt ve Gıda Sanayii A.Ş., Çumra Malt Fabrikası
BİLECİK - Tarbes Tarım Ürünleri ve Besicilik Sanayii ve Ticaret A.Ş., Bilecik Şerbetçiotu Fabrikası

AFYON'DAN DÜNYAYA AÇILAN KAPI.

Afyon, Türkiyemizin en kaliteli arpa yetiştiren iki ilinden biri.

Bu güzelim arpadan en az 44 milyon kilo her yıl Efes Pilsen alım merkezlerinde toplanır.

Sonra Afyon'a gider, Efes Pilsen Malt Fabrikasına...

Emek katılır, değer katılır... Arpa, malta dönüşür.

Bu maltla "bira" yapılır: Efes Pilsen'e benzersiz tadını verir.

Bu malt yurt dışına satılır: Ülkemize milyonlarca dolar döviz getirir.

Afyon'un arpası, Efes Pilsen'in katkısı işçiye, köylüye, ekonomiye bereket yağdırır.

EFES PİLSEN

Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.
AFYON MALT FABRİKASI
Ankara Karayolu 5. km. Afyon Tel: 17 57 - 15 21 Tlx: 35 188 fes tr